

Kiss Katalin

Gyűjtés és motívumkeresés a
funkció, a jelentéstartalom vagy
formai hasonlóság alapján

 NSZFI
NEMZETI SZAKKÉPZÉSI
ÉS FELNŐTTKÉPZÉSI INTÉZET

A követelménymodul megnevezése:
Kreatív szakmai tervezés

A követelménymodul száma: 0982-06 A tartalomelem azonosító száma és célcsoportja: SZT-009-50

GYŰJTÉS ÉS MOTÍVUMKERESÉS A FUNKCIÓ, A JELENTÉSTARTALOM, VAGY FORMAI HASONLÓSÁG ALAPJÁN

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

- Megbízást kap egy adott funkciójú termékcsalád terveinek elkészítésére.
- Megbízást kap egy meghatározott stílusú, vagy meghatározott hangulatú termékcsalád terveinek elkészítésére.
- Megbízást kap egy konkrét környezetbe illeszkedő termékcsalád terveinek elkészítésére.
- Megbízást kap egy meghatározott technikával kivitelezett termékcsalád terveinek elkészítésére.
- Megbízást kap egy adott korosztály számára tervezett termékcsalád terveinek elkészítésére.
- Megbízást kap egy konkrét alapanyagból készült termékcsalád terveinek elkészítésére.
- A fenti megkötöttségek a feladaton belül egymással kiegészülhetnek.

VEGYÜNK EGY KONKRÉT PÉLDÁT:

Tervezzon egyedi, kézműves játék babát! Tanulmányozza tervezés előtt a szakirodalmat, keressen a feladathoz hasonló megoldásokat, és gyűjtse össze a tervezés különböző szempontjainak megfelelő információkat!

Mit kell tudni, mielőtt bármely tárgy tervezésébe belefognánk?

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

A TÁRGYKÉSZÍTÉS, AZ IPARMŰVÉSZET ÉVEZREDES HAGYOMÁNYAI:

Az iparművészet (más nyelveken: díszítőművészet, vagy alkalmazott művészet) története szorosan összefügg a művészettörténettel, az emberi kultúra egészének történetével. Keletkezése egyidős az ember azon törekvéseivel, hogy környezetét, tárgyait díszítse, szebbé tegye. Az első barlangfestmények, barlangrajzok (Altamira, Lascaux) kifejezőereje és technikai színvonala bizonyíték arra, hogy már az őskortól beszélhetünk művészetről, az első díszített kövek, kerámiák kapcsán pedig – ipar-, vagy díszítőművészetről.

1. ábra. Balra: Színes kerámiaedény i.e. 6000-ből (Hacilar) – Jobbra: Falfestmény részlet a Lascaux-i barlangból¹

A művészettörténet kezdeti időszakaiban és a népművészetben a tárgykészítés szorosan összefonódik a többi művészeti ággal, csak a későbbi időszakokban különül el élesen a "grand art" és a "design", a "magas" művészet, (vagy régebbi kifejezéssel: szépművészet) és az alkalmazott művészet, bár egyes művészek és irányzatok törekvései ennek ellentmondanak.

¹ Forrás: <http://hu.wikipedia.org/wiki/Hacilar> (2010-07-19)

Albert Skira: La peinture préhistorique Lascaux ou la naissance de l'art – SKIRA 1955. (21. oldal)

2. ábra. Pablo Picasso két kerámiája 1950-ből – példa arra, amikor egy képzőművész alkot iparművészeti tárgyat²

Újabb csoportosítás szerint megkülönböztethetünk kézműves és ipari formatervezést is (craft és design).

3. ábra. Példa a kézműves és az ipari formatervezésre. Balra: Karattur Katalin iparművész egyedi, kézzel festett, formázott bőr hátitáskája – Jobbra: Formatervezett FISCARS kerti szerszámok³

²Forrás:

http://picasso.shsu.edu/index.php?view=ArtworkDisplay&year=1950&category=painting_collage_relief_sculpture_drawing_watercolor_gouache_pastel_lithograph_other_ceramic (2010-07-19)

³ Forrás: Karattur Katalin egyéni katalógusa – 2006.

Form aus Finnland 1987. C. G. Tollet Helsinki. Finnland (85. oldal)

GYŰJTÉS ÉS MOTÍVUMKERESÉS A FUNKCIÓ, A JELENTÉSTARTALOM, VAGY FORMAI HASONLÓSÁG ALAPJÁN

Az iparművészet fő ismérvét egyes művészettörténészek abban látják, hogy a szépség mellett a hasznosságnak is meg kell felelnie, így állítják szembe a festészettel, szobrászattal és képgrafikával, mely műfajok "csak" az emberek szépérzékét hivatottak kielégíteni. Ennek az elvnek ellentmondani látszik, hogy az építészetet is az úgynevezett nagy művészetek közé soroljuk, bár az építészet hasznossága nem kérdőjelezhető meg.

Kevésbé vitára buzdító az anyagok, anyagszerkezetek, létrehozandó művek szerinti hagyományos csoportosítás:

1. Alkalmazott fotográfia

2. Alkalmazott grafika

4. ábra. Balra: Robert Capa világhírű fotója – az előtérben Françoise Gilot és Pablo Picasso – 1948. Franciaország – Jobbra: Juhász Péter plakátja a XIII. Országos Tervezőgrafikai Biennáléhoz 2002.⁴

3. Alkalmazott v. díszítőfestő

4. Alkalmazott v. díszítőszobrász

⁴ Forrás: [http://www.grey-panthers.it/wp-content/uploads/2009/04/robert_capa_\(2010-07-19\)](http://www.grey-panthers.it/wp-content/uploads/2009/04/robert_capa_(2010-07-19))
A Magyar Iparművészet az ezredfordulón – Magyar Művészeti Akadémia Alapítvány 2003. (170. oldal)

5. ábra. Balra: Flóra, a tavasz és virágzás istennője egy ókori római falfestményen – Jobbra: részlet egy reneszánsz faragott sírládáról, Szerencs 1618.⁵

5. Faművesség (bútor)

6. Bőrművesség

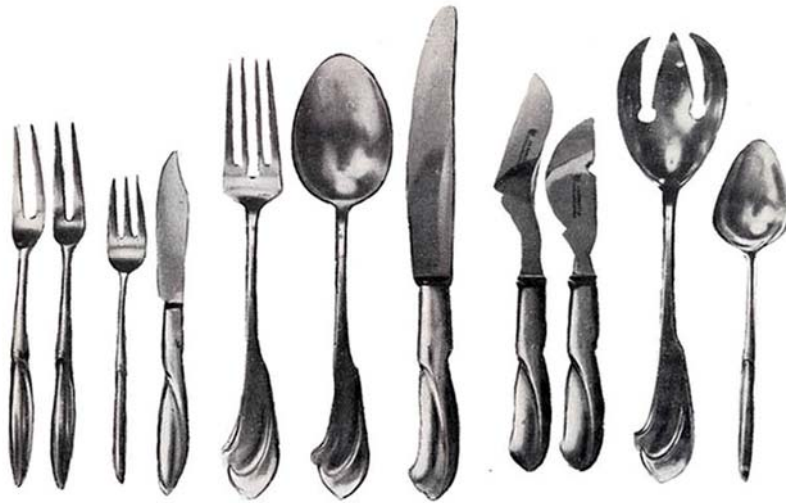

6. ábra. Balra: Thonet-szék (1859-óta) – Jobbra: Bally-bőrcipők 1914.⁶

⁵ Forrás: Castiglione László: Pompeji Herculaneum – Gondolat – Magyar Helikon 1979. (179. oldal)
Református templomok Magyarországon – Hegyi & Társa Kiadó 1992. (97. oldal)

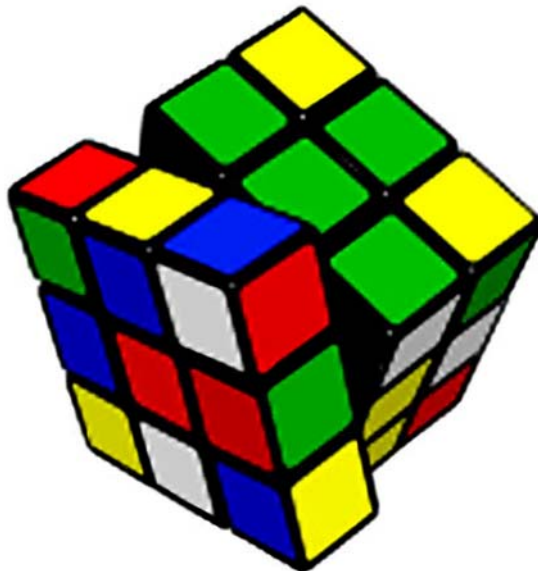
⁶ Forrás: <http://hu.wikipedia.org/wiki/Thonet> (2010-07-19)
Linda O'Keffe: Cipők – Vince Kiadó 2001. (198. oldal)

7. Fémművesség

7. ábra. Henry van de Velde: Szecessziós étkezés 1902.⁷

8. Játékkészítés és animáció

8. ábra. Rubik Ernő: Bűvös kocka 1975.⁸

⁷ Forrás: Wilhelm Braun-Feldweg: Ipar és Forma – Corvina Kiadó 1978. (41. oldal)

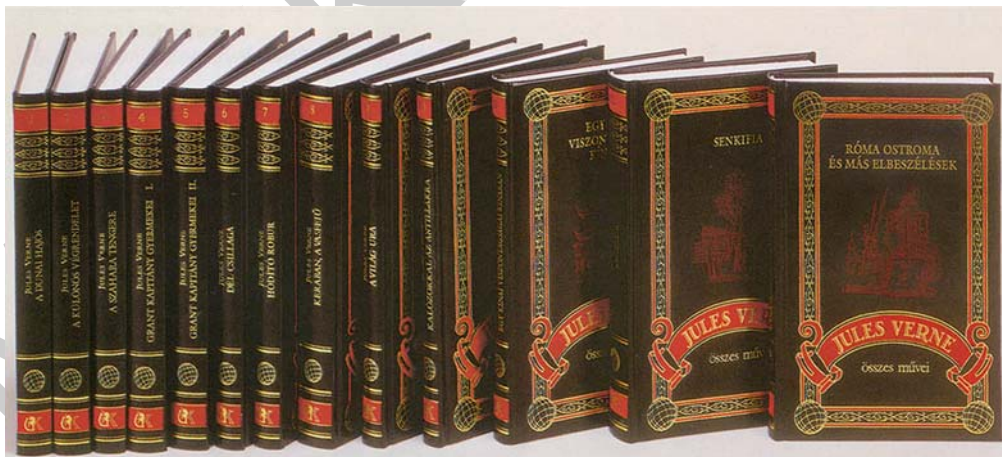
⁸ Forrás: <http://hu.wikipedia.org/wiki/Rubik-kocka> (2010-07-19)

9. Kerámia, agyagművesség

9. ábra. Balra: Suku Park koreai kerámikus művész vázája – Jobbra: Mázás téglafal (Artaxerxész Mnémon palotája) i. e. 404–358. Szusza, Irán⁹

10. Könyvművesség (könyvkötészet, illusztráció)

10. ábra. Sárkány Győző: Jules Verne összes művei, könyvterv 1997.¹⁰

⁹ Forrás: Form aus Finnland 1987. C. G. Tollet Helsinki, Finnland (36. oldal)

Henry de Morant: Az iparművészet története – Corvina Kiadó 1976. (128. oldal)

¹⁰ Forrás: A Magyar Iparművészet az ezredfordulón – Magyar Művészeti Akadémia Alapítvány 2003. (343. oldal)

11. Textilművesség

12. Üvegművesség

11. ábra. Balra: Bayeux-i kárpit – részlet (a hajóácsok), gyapjúhímzés, Bayeux-i székesegyház 1077. – Jobbra: Nils Landberg: Talpas poharak (Svédország) 1958.¹¹

TÁRGYKÉSZÍTÉS A NÉPMŰVÉSZETBEN:

A népművészet a művészetnek az az ága, ahol a művész maga ismeretlen, kinek szerepe elsősorban a hagyományok megőrzése és továbbvitele a maga kézműves eszközeivel. Bár a népi tárgyformálásra is az egyediség a jellemző (nem találunk két tökéletesen egyforma tárgyat), itt mégsem az újítás a cél. A falvak korábbi elszigeteltsége és a hagyománytisztelet megőrizte a helyi sajátosságokat, formákat, motívumokat. A körülmények megváltozásával a népi kézművesség elsorvadt, vagy a korábbi használati tárgyak átalakultak silány minőségű, esztétikai értékkel nem rendelkező idegenforgalmi emléktárgyakká. A népi kézművességre hatással volt a "nagy művészet" – a gazdagok, az uralkodók, az egyház művészete – és vissza: a művészet gyakran merített és merít a népművészet hagyományából.

¹¹ Forrás: Szenes Zsuzsa: Kelmék és hímzések – Corvina Kiadó 1974. (39. oldal)
Henry de Morant: Az iparművészet története – Corvina Kiadó 1976. (14. oldal)

12. ábra. Balra: Ácsolt kelengyeláda festett és vésett, geometrikus díszítéssel (Baranya megye) – Jobbra: Részlet egy cifraszűr hátáról – posztórátét és gyapjúhímzés (Szentgál, Veszprém megye)¹²

A NAGY VÁLTOZÁSOK AZ IPARMŰVÉSZETBEN:

Az iparművészet történetében kiemelkedő fontosságú változást jelentett az 1700-as évektől kezdődően a tervezés és a kivitelezés különválása, majd 1794-ben az iparművészet oktatásának megkezdése Franciaországban.

Az 19. századtól lezajló ipari és technikai ugrásszerű fejlődéssel megváltozott az iparművészet célja is. A népművészet és az egyedi, kézművesség fokozatosan háttérbe szorult, megjelent a széria-, majd a tömeggyártás. A korábbi megrendelők, az uralkodók és az arisztokrácia helyébe a meggazdagodott polgárság lépett. Míg a 19. század elejének iparművészetére a régebbi korok ornamentikáinak, formavilágának átvétele, másolása volt jellemző, a század végére új, eredeti törekvések bukkantak fel. Az Angliából induló "Arts and Crafts" mozgalom John Ruskin és William Morris vezetésével a felgyorsult ipari termelés során gyártott termékek alacsony esztétikai színvonala ellen lépett fel. Jelszavuk a "Művészetet mindenkinek!" volt, vagyis a tervezés és kivitelezés igényessége, a kézművesség megújítása, a felesleges díszítés elutasítása és ezzel együtt a tárgyak leegyszerűsítése szerepelt a legfontosabb célkitűzéseik között. Morris – akinek művészete később nagy hatással volt az európai és az észak-amerikai iparművészetre – vallotta először azt az elvet, hogy a tárgyak formáját az anyaguk és a funkciójuk határozza meg. Ezért, a tervezőnek, mielőtt munkájába belekezd, meg kell ismerkednie az anyag tulajdonságaival, struktúrájával, formálhatóságával. Morris a mintatervezésben is újat hozott, melyekhez inspirációit főként a természetben kereste. Számos textilmintát, tapétát tervezett, de a könyvtervezés, az illusztráció és a betűsorozatok tervezése is foglalkoztatta. Művészi hitvallása a mai napig iránymutató:

¹² Forrás: Hofer Tamás és Fél Edit: A magyar nép művészete – Corvina Kiadó 1975. (243. és 527. oldal)

"Nincs értelme bármi olyan dologgal foglalkozni, ami nem feltűnően szép."

13. ábra. William Morris mintatervei¹³

Szintén ebben az időszakban nyíltak meg az első múzeumok, galériák. Kiállításokat szerveztek, ezzel közelebb hozva és ismertebbé téve a művészetet a befogadó közönség számára. Fontos itt megemlíteni, hogy a budapesti Iparművészeti Múzeumot 1872-ben, Európában harmadikként alapították a londoni (1857) és a bécsi (1864) után.

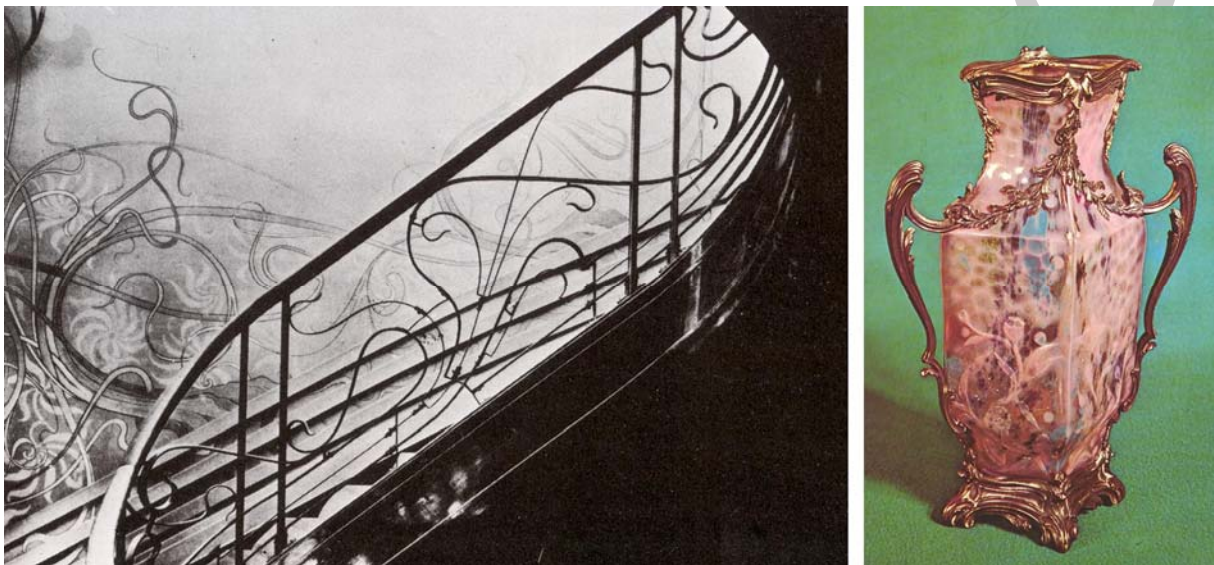

14. ábra. Lechner Ödön: A budapesti Iparművészeti Múzeum – a díszítések indiai, perzsa, mór, és magyar népi hatásokra utalnak. 1893–1896.¹⁴

¹³ Forrás: http://hu.wikipedia.org/wiki/William_Morris (2010-07-20)

¹⁴ Forrás: http://hu.wikipedia.org/wiki/Iparm%C5%B1v%C3%A9szeti_M%C3%BAzeum (2010-07-20)

Az 1890-ben, Franciaországban alakult új stílus az "Art Nouveau" a művészet teljes megújítását tűzte zászlajára. Új anyagokkal, új technikákkal kísérleteztek elsőként az építészetben, később más műfajokban is az egységes korstílus létrehozására törekedtek. A korábbi historizmustól, a gyakran a felhasználástól idegen formákra ráaggatott, a történelmi stílusokból merített díszítések, ornamentikák használatától megcsömörlött építészek szívesen alkalmazták az új anyagokat és az azokban lévő új lehetőségeket, mint pl. az öntöttvasat és az üveget. Az új keresése nem csak az anyagok, formák, hanem a díszítmények terén is megnyilvánult, elsősorban a természeti motívumok és a keleti művészetek felé.

15. ábra. Balra: Victor Horta: A Rue de Turin 12. sz. ház lépcsője (Brüsszel) 1893. – Jobbra: Émile Gallé: Üvegmasszából és aranyozott bronzból készült váza 1900.¹⁵

A magyarországi szecesszió (Ausztriában és Magyarországon a "Szecesszió" az "Art Nouveau" megfelelője), ezek mellett a nemzeti karakter beépítését is céljává tűzte (pl. Lechner Ödön épületei, vagy a Gödöllői Művésztelep 1901–1920. közötti műalkotásai).

¹⁵ Forrás: E. H. Gombrich: A művészet története – Gondolat Kiadó 1975. (437. oldal)
Henry de Morant: Az iparművészet története – Corvina Kiadó 1976. (432. oldal)

16. ábra. Balra: Körösfői-Kriesch Aladár: *Kasszandra* – gyapjú, gobelin, 200x71 cm 1908.
Jobbra: Nagy Sándor: *Toldi* – gyapjú, scherrebek szőnyeg, 192x118 cm 1917.¹⁶

Az "Art Nouveau" stílust Németországban "Jugendstil"-nek nevezték, melyre inkább az egyszerűbb és súlyosabb formák voltak jellemzőek. Később ebből alakult ki az avantgárd művészeteket (futurizmus, konstruktívizmus, kubizmus) is magába olvasztva az "Art Deco" stílus a húszas években. A díszítmények, ornamentikák másodlagossá váltak, vagy teljesen eltűntek, a tervezők a hangsúlyt a formákra és a tömegek arányaira helyezték. Ez volt az utolsó minden műfajt átfogó, nemzetközi stílus.

¹⁶ Forrás: A gödöllői szőnyeg 100 éve – Gödöllői Városi Múzeum 2007. (92. és 110. oldal)

17. ábra. Balra: A San Francisco-i Golden Gate híd 1937. – Jobbra: jellegzetes art deco motívumok¹⁷

Az I. világháború utáni formatervezés történetében a legjelentősebb művészeti intézmény a németországi Bauhaus (1919–1933) építészeti és design iskola volt. A funkcionalizmus alapelveit elsőként ők fektették le, ami alapján a szépség fogalmát úgy határozták meg egy tárgy kapcsán, hogy a használhatósága és annak rendszere, alakíthatósága milyen színvonalat képvisel. Formaviláguk puritán és szigorú volt, törekvéseik legfontosabb eleme a formatervezés gyökeres átalakítása volt. Sajnos tevékenységüket a német fasizmus megakadályozta, művészeik emigrációba kényszerültek. Walter Gropius, Mies van der Rohe, a magyar Moholy-Nagy László és Breuer Marcell az Amerikai Egyesült Államokban folytatták munkáikat.

18. ábra. Két híres szék – Balra: Breuer Marcell: Vaszilij széke 1925. – Jobbra: Mies van der Rohe: Barcelona széke 1929.¹⁸

¹⁷ Forrás: http://hu.wikipedia.org/wiki/Art_deco <http://www.designtrend.hu/index.php?inc=cikk&RId> (2010-07-21)

¹⁸ Forrás: www.designbutorok.hu (2010-07-21)

<http://www.designtrend.hu/index.php?inc=cikk&RId> (2010-07-21)

GYŰJTÉS ÉS MOTÍVUMKERESÉS A FUNKCIÓ, A JELENTÉSTARTALOM, VAGY FORMAI HASONLÓSÁG ALAPJÁN

A II. világháború után a formatervezés országonként változóan alakult. A skandináv országokban a megújulást a népművészet hagyományainak, és a kézművességnek a felélesztése jelentette, az amerikaiak viszont a formatervezés szempontjaihoz a divatot is hozzárendelték, mely által a fogyasztást akarták megsokszorozni. Olaszországban a jó minőségre és a jó ízlésre tették a hangsúlyt, megjelentek az organikus formák, míg Németországban inkább a technikai fejlettség és a minimalista stílus volt kedvelt.

A hatvanas évektől megváltoztak a fogyasztói igények. A használati tárgyak eldobhatósága a formatervezést a divat gyors változásai felé tereli. A nyolcvanas–kilencvenes évektől a design szerepe újra felértékelődik, globálissá válik, szerepet kap a környezetvédelem ("ökodesign"), az újrahasznosítás és a hagyományos értékek.

Összefoglalás:

Korunk formatervezésének célja a formai és a használati tényezők összhangjának megteremtése.

Összefoglalásként válasz a felvetett esetre:

A tervezés különböző szempontjai:

1. Használhatóság

– jó minőség

2. Külső megjelenés

– esztétikai minőség és eladhatóság

3. Környezetvédelem

- energia- és anyagtakarékosság,
- javíthatóság,
- környezetbarát anyagok használata,
- újrahasznosítás

4. A fogyasztó igényeinek teljes körű megismerése

– piackutatás

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

A feladatok az esetismertetésben megfogalmazott konkrét feladathoz kapcsolódnak, de ezeket általánosítva alkalmazhatjuk más feladatokra is.

1. Látogasson el múzeumokba, gyűjteményekbe, nézzen utána, van-e a témához kapcsolódó időszakos kiállítás!
2. Keressen fel nagyobb könyvtárakat, és szakkönyvekből, folyóiratokból vagy internet használatával gyűjtsön a megadott téma (játék, játékbaba) alapján képi és szöveges forrásokat a későbbi tervezési munkához! Gyakorolja a könyvtár- és internethasználatot! Kérjen szakmai segítséget, ha szükséges!
3. Gondolja végig, milyen funkcióknak kell megfelelni a tervezett tárgynak, járja körül a célkörnyezet hangulatát, stílusát, formai jellegzetességeit! Folyamatosan konzultáljon tanárával!
4. Gyűjtsön a különböző művészettörténeti korszakokban, különböző kultúrákban fellelhető megoldásokat a megadott feladathoz! Skicceljen papírra, nyomtasson, vagy készítsen fénymásolatokat!
5. Tanulmányozza a népművészetben fellelhető információkat, képanyagokat! Rajzoljon, másoljon, nyomtasson, készítsen jegyzeteket!
6. Ismerje meg a kortárs megoldásokat, gyűjtse össze a pozitív példákat, és tanulmányozza az elkerülendő (pl. a kereskedelmi forgalomban kapható, ízlésromboló, rosszul funkcionáló stb.) negatív példákat is! Nézzon utána a szerzői jogvédelmi szabályoknak, és tartsa tiszteletben azokat! Feladatát csapatmunkában is elvégezheti, megvitathatja.
7. Elképzeléseihez keressen technikai megoldásokat, ötleteket, tanulmányozzon kézműves kivitelezési megoldásokat! Kutassa fel a fellelhető, kivitelezésre alkalmas alapanyagokat! Vegye figyelembe a környezetvédelmi, anyag- és energiatakarékossági szempontokat is! Gyűjtse össze a felhasználható alapanyagok fajtáit, és azokat a baleset- és egészségvédelmi szabályokat, előírásokat, amelyek kifejezetten a gyermekjátékokra vonatkoznak! Konzultáljon tanárával, kérjen szakmai segítséget!
8. Gyűjtési munkájának eredményét – hasonlóan a tervezési munka eredményéhez – jól áttekinthető, logikus és esztétikus formában rendezze füzetbe, mappába! A szöveges részhez alkalmazzon a témához illő betűtípust és tördelést, a képi anyaghoz fénymásolatokat, színesen printelt képeket, újságvágásokat. A kivitelezéshez javasolt, gyűjtött anyagokat, anyagvágatokat is mellékelheti, lefűzheti. Az esetleges fotózáshoz, számítógépes grafikai, könyvkötészeti, spirálozó munkákhoz kérhet külső, szakmai segítséget.

MEGOLDÁSOK A KONKRÉT FELADATHOZ:

Az alábbi példák csak minták, ezeken kívül még számtalan megoldás lehetséges.

Példák szöveges és képi információk gyűjtésére:

Babamúzeum, Moskovszky Gyűjtemény, Székesfehérvár

Babamúzeum, Tihany

Szórakaténusz Játékmúzeum, Kecskemét

Ezerarcú babakönyv – Gemini Kiadó, Budapest 1993.

Moskovszky Éva: Egy nap a babaházban – Móra Ferenc Könyvkiadó 1985.

Nagy Mari – Vidák István: nemezzjátékok – A Szórakaténusz Játékmúzeum és Műhely módszertani kiadványai III. Kecskemét 1996.

Pamela Peake: Hogyan készítsünk játékot? – Magyar Könyvklub 1986.

A magyar iparművészet az ezredfordulón – Magyar Művészeti Akadémia Alapítvány 2003.

Az internetes keresőprogramokat célirányosan használja az alábbiak szerint:

- szerző
- tartalom
- téma
- stiláris kör

Műszaki információkat kereshet kivitelező cégeknél, gyártóknál, alapanyag-kereskedőknél, előállítóknál is.

Ezen kívül látogasson el játékboltokba, gyermekintézményekbe, gyűjtse a gyermekekkel foglalkozó emberek tapasztalatait!

Járjon mindig nyitott szemmel, amikor munkájához információt gyűjt, majd terveinél törekedjen az önálló, kreatív, újszerű ötletek és megoldások megvalósítására!

19. ábra. Gyűjtés formai hasonlóság alapján: Mágikus rítusoknál használt bábuk az ősi perui kultúrából – gyapjú, növényi szálak, madártollak¹⁹

20. ábra. Gyűjtés funkció alapján: Balra: Rongybaba készítése a népi kultúrában – a váz, a felkötözött, csavart test és a festett arcú, felöltöztetett baba Szatmár megyéből – Jobbra: Faragott, festett fababák hajlítható végtagokkal²⁰

¹⁹ Forrás: Maria Longhena – Walter Alva: Az ősi Peru – Officina '96 Kiadó (155. oldal)

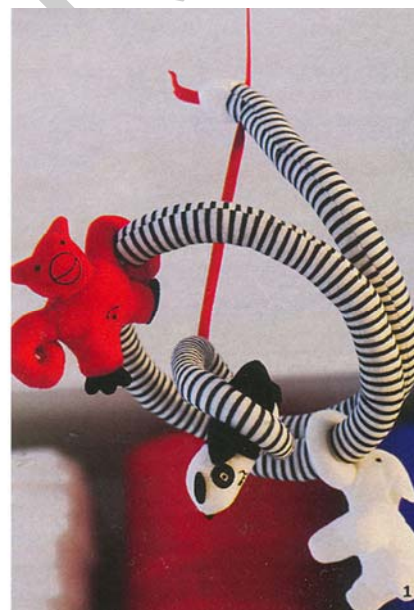
²⁰ Forrás: Magyar Néprajzi Lexikon – Akadémiai Kiadó 1977. (1. kötet, 177. oldal)

<http://www.antikvarium.hu/ant/foto.php?id=1063138&h=150&w=113> (2010-07-22)

GYŰJTÉS ÉS MOTÍVUMKERESÉS A FUNKCIÓ, A JELENTÉSTARTALOM, VAGY FORMAI HASONLÓSÁG ALAPJÁN

21. ábra. Gyűjtés korszakok szerint: Balra: Részlet egy babakiállításról – Jobbra: Antoni Rozália iparművész kesztyűbábja²¹

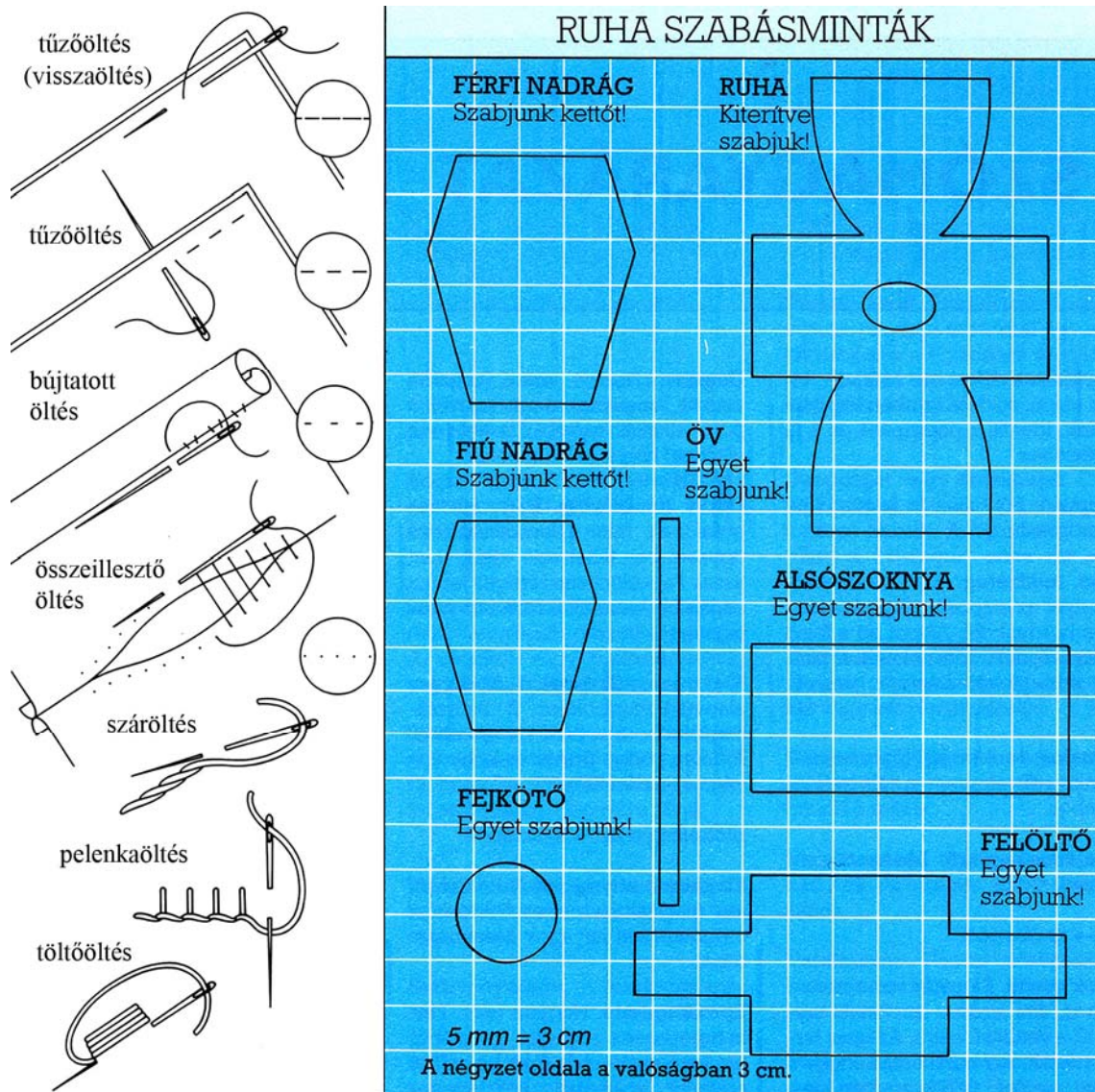

22. ábra. Hangulati gyűjtés újságkivágásokkal: Balra: Mai gyerekszoba berendezés, színvilág és játékok – Jobbra: Mai, a kereskedelmi forgalomban lévő függeszthető játék²²

²¹ Forrás: <http://utazas.sk/cimke/baba/babakiallitasyor> (2010-07-22)

<http://loveandunity.intereurope.eu/~mimhu/database/photos/small/19955-6a>. (2010-07-22)

²² Forrás: IKEA katalógus 2010.(250. és 252. oldal)

23. ábra. Gyűjtés, ötletek a kivitelezéshez – egy példa a sok közül – kiegészíthető szabadkézi rajzokkal, feljegyzésekkel²³

24. ábra. Textilanyagok gyűjtése a kivitelezéshez²⁴

²³ Forrás: Pamela Peake: Hogyan készítsünk játékot? – Magyar Könyvklub 1986. (15. és 153. oldal)

²⁴ Forrás. Nicholas Barnard: A szép otthon díszítésének könyve – Officina Nova 1995. (11. oldal)

25. ábra. Öltöztethető babák textilből, varrni szerető kislányok számára²⁵

26. ábra. Egy lehetséges példa a tervezési feladat megoldására – a tartalom, a funkció, a forma, a felületképzés összhangjára: Egyedi, kézműves technikával készített babák. Az arcrészek francia gobelinszövésével, a szalagok szalagszövésével készültek gyapjúból, a test többi része természetes alapanyagú vásárolt szövetből varrással, hajtogatással, rojtozással készült. A tömőanyag könnyű és puha, a babák mérete megfelel egy pólyás baba méretének.²⁶

²⁵ Forrás: Kiss Katalin iparművész textilbabái – a szerző saját fotója

²⁶ Forrás: Diákmunka – Vödörös Zita – Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola 2003. Fotó: Záray Péter

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Későbbi lábbeli tervezési feladathoz tanulmányozza a különböző korok cipőit, gyűjtsön képanyagot azokról a darabokról, ahol az újszerű formai megoldások gyakran a funkcionalitást háttérbe szorítják!

2. feladat

Pályázaton indul, amely szerint gyermekek számára kell textil-, vagy tapétamintákat terveznie! Mielőtt az alkotómunkához hozzákezdene, tanulmányozza a gyerek közösségi terek és gyerekszobák hangulatát, színvilágát! Gyűjtsön inspirációs anyagot, a tanulásirányítóban ismertetett módszerek szerint, majd rendszerezze azt!

3. feladat

Gyűjtsön egy későbbi tervezési feladathoz egyszerű, élelemtárolásra használt őskori edényformákat és az ezekhez használt egyszerű díszítményeket! A gyűjtőmunkát könyvtár-, vagy internethasználattal önállóan, házi feladatként végezze el! Határidő: maximum 1 hét.

MEGOLDÁSOK

Természetesen sokféle megoldás létezik, az alábbi példákon kívül végtelen a jó megoldások száma.

Az igazán jó megoldást a művészeti tanulmányokat folytató tanulóknál mindig az újszerű, kreatív, egyedi munkák jelentik.

1. feladat

A gyűjtőmunkához a divatlapokon, internetes keresőprogramokon kívül az alábbi könyvek is segítséget nyújthatnak:

- Linda O’Keffe: Cipők – Vince Kiadó 2001.
- Ludmila Kybalová – Olga Herbenová – Milena Lamarová: Képes divattörténet – Corvina Kiadó 1977.
- Divatmarketing füzetek 1. Öltözködéstörténet – Magyar Divat Intézet – Göttinger Kiadó 1996.
- Rudolf Broby-Johansen: Az öltözködés története – Gondolat kiadó 1969.

27. ábra. Példa: Gyűjtés "szoborcipőkről" – az ötletesség kihangsúlyozásáról és a funkció háttérbeszorulásáról – Balra: Jean-Paul Gaultier ezüst bokacipője, mely hosszúkás stoplijai miatt az "erdélyi golfcipő" gúnynevet kapta – utalva Dracula származására 1993. – Jobbra: Stine Heilmann "Botanikus divat" nevű fantázialábbelije (Dánia) 1996.²⁷

²⁷ Forrás: Linda O’Keffe: Cipők –Vince Kiadó 2001. (497. és 493. oldal)

2. feladat

28. ábra. Gyűjtés: Gyerekvilág – Balra: Gyerekrajz – Jobbra: A gyerekszobában szokatlan fekete-fehér összeállítás az IKEA-tól²⁸

29. ábra. Példák gyűjtésre: Gyerekminták a Marimekko cég-től²⁹

²⁸ Forrás: A bohóc köszöntője – Móra Ferenc Könyvkiadó 1986. (26. oldal)

IKEA FAMILY LIVE katalógus 2008. (57. oldal)

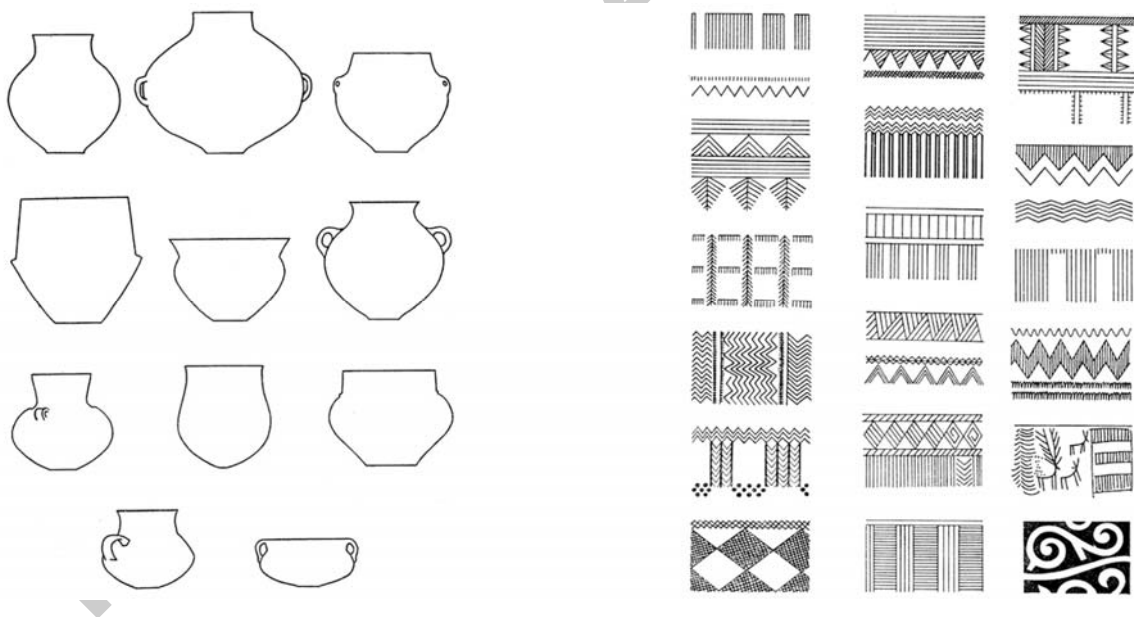
²⁹ Forrás: http://optimist.typepad.com/optimist/2007/04/marimekko_from_.html (2010-07-23)

<http://www.designspongeonline.com/marimekko-2> (2010-07-23)

30. ábra. Példa a gyűjtés – vázlatozás – tervezés rendszerezésére, bemutatására³⁰

3. feladat

31. ábra. Példák a gyűjtésből: Balra az őskori edények formai változatai – jobbra: az őskori edények díszítőmotívumai³¹

³⁰ Forrás: Diákmunka – Mátrai Zsófia – Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola 2010.

³¹ Forrás: P. Brestyánszky Ilona: Ismerjük meg a kerámiát – Gondolat, Budapest 1976. (15. és 17. oldal)

SZAKMAI GYŰJTÉSEK MÓDSZERTANA:

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Zárt kompozíciók tervezésére kap megbízást egy szőnyegkészítő kisüzemtől. A megrendelő azt várja az új kollektiótól, hogy ezáltal a külföldi szakvásárokon eredményesebben kelti fel a kereskedők érdeklődését.

Hogyan fogunk hozzá a tervezési feladathoz, milyen információkra van szükségünk, és hogyan szerezzük be azokat?

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

A TERVEZÉSI FELADAT KÜLSŐ MEGHATÁROZÓI:

1. Milyen grafikai eszközökkel készítsük el vázlatainkat, terveinket? (Szabadkézi rajzi, grafikai eszközök, számítógépes tervezőprogramok, kísérleti makettek, látványtervek stb.)
2. Milyen formában és méretekben kell a tervdokumentációt elkészítenünk? (Papír – papírméret, paszpartuzva – füzetbe fűzve, spirálózva, CD-n, DVD-n, számítógépes képfarmátumok, kiterjesztések, számítógépes prezentációk, stb.)
3. Milyen mennyiségben készüljenek el a tervek, a koloritok, egyéb variációk?
4. Milyen alapanyagokat, technikákat használhatunk? Melyek a technikai lehetőségek, és melyek a kötöttségek? A terméknek milyen szabályoknak és szabványoknak kell megfelelnie?
5. Melyek azok a gyártás során felmerülő gazdaságossági szempontok, amelyeket már a tervezés során figyelembe kell vennünk?
6. A műleírást, technikai–technológiai előírásokat, műszaki rajzokat milyen formában kell elkészíteni, vagy elkészíttetni?
7. Szükséges-e a kivitelezés közben a tervezői művezetés, a folyamatos szakmai ellenőrzés?
8. Mennyi idő áll rendelkezésünkre, melyek a részhatáridők, és mi a teljesítés végső határideje?

A TERVEZÉSI FELADAT MEGOLDÁSA – A TERVEZŐI GONDOLKODÁSMÓD KIALAKÍTÁSA:

1. A tervezői gondolkodásmód elméleti megalapozása: a művészettörténet, az iparművészet története, saját szakterületünk történetének, és a kortárs törekvések megismerése, folyamatos figyelemmel követése.

- állandó kiállítások
- időszakos kiállítások
- szakkönyvek
- folyóiratok
- internet

2. A hazai és nemzetközi design-trendek, események nyomon követése. (A fenti felsoroláson kívül még: Artportál, Formatervezési Nívódíj-kiállítás, Kozma-ösztöndíjasok és Moholy-ösztöndíjasok kiállításai, Biennálék, Triennálék, szakvásárok stb.)

3. A szakmai partnerek megismerése – folyamatos kapcsolattartás, a csapatmunkán belüli munkamegosztás, a tervezési-kivitelezési problémák megvitatása.

4. Az alapanyagok és a technológiák tulajdonságainak, lehetőségeinek megismerése, nyitottság és érdeklődés az új anyagok, felfedezések irányában.

5. Környezetvédelmi és anyagtakarékossági, ökológiai szempontokkal való azonosulás.

6. A piac, a megcélzott közönség igényeinek feltérképezése (de nem kritikátlan kiszolgálása a tervezés során.)

- közvélemény-kutatások, felmérések
- fogyasztói szokások, helyi hagyományok
- felhasználói kultúra, divatkövetés

7. A szellemi alkotások jogi hátterének megismerése (szabadalmi-, védjegyjogi eljárások.)

8. Esztétikai érzék, a harmónia és az egyensúly megteremtése a funkció – az anyag – a szerkezet és a jelen – a múlt – a jövő között.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

A feladatok az esetismertetésben megfogalmazott konkrét feladathoz kapcsolódnak, de ezeket általánosítva alkalmazhatjuk más feladatokra is.

1. Vegye fel a kapcsolatot a megrendelővel, vagy a megrendelő képviselőjével, és a szakmai információtartalomban ismertetett szempontok szerint gyűjtse össze a tervezéshez szükséges összes információt! Ha lehetséges, látogasson el a kivitelezés helyszínére, és bővítse műszaki ismereteit is! A szerzett információkat gondosan jegyezze fel!
2. Keressen fel nagyobb könyvtárakat, és szakkönyvekből, folyóiratokból, vagy internet használatával gyűjtsön a megadott téma, (szőnyeg, lakástextil) alapján képi és szöveges forrásokat a későbbi tervezési munkához! Ismerje meg az aktuális trendeket a formatervezésben és a szűkebb területen! Gyakorolja a könyvtár- és internet használatot! Kérjen szakmai segítséget, ha szükséges!
3. Látogasson el múzeumokba, gyűjteményekbe, nézzen utána, van-e a témához kapcsolódó időszakos kiállítás, szakvásár!
4. Gondolja végig, milyen funkcióknak kell megfelelni a tervezett tárgynak, járja körül a lehetséges célkörnyezetek hangulatát, stílusát, formai jellegzetességeit! Külföldi megrendelés esetén ismerje meg a helyi igényeket, sajátosságokat! Folyamatosan konzultáljon a megrendelővel!
5. Gyűjtsön a különböző művészettörténeti korszakokban, különböző kultúrákban, népművészetben fellelhető használható megoldásokat a megadott feladathoz! Skicceljen papírra, fotózzon, nyomtasson, vagy készítsen fénymásolatokat, jegyzeteket!
6. Ismerje meg a megrendelő jelenlegi kínálatát és az egyéb kortárs megoldásokat, gyűjtse össze a pozitív példákat, és tanulmányozza az elkerülendő (pl. a kereskedelmi forgalomban kapható, izléstelen, rosszul funkcionáló stb.) negatív példákat is! Nézzon utána a szerzői jogvédelmi szabályoknak!
7. Elképzeléseihez keresse meg a megfelelő technikai megoldásokat, tanulmányozza a kivitelező lehetőségeit, és találja meg az esetleges új, alkalmazható kivitelezési módokat! Kutassa fel a rendelkezésre álló, alkalmas alapanyagokat! Vegye figyelembe a környezetvédelmi, anyag- és energiatakarékossági szempontokat is! Kérjen szakmai segítséget!
8. Gyűjtési munkájának eredményét – hasonlóan a tervezési munka eredményéhez – jól áttekinthető, logikus és esztétikus formában rendezze saját igényessége, és a megrendelő tartalmi, mennyiségi és formai igényei szerint! A szöveges részhez alkalmazzon a témához illő betűtípust és tördelést, a képi anyaghoz fénymásolatokat, színesen printelt képeket, újságkivágásokat. A kivitelezéshez javasolt színmintákat, műleírásokat, műszaki rajzokat is mellékelje. Az esetleges fotózáshoz, számítógépes grafikai, könyvkötészeti, spirálzó munkákhoz, a műleírásokhoz, műszaki rajzokhoz alkalmazhat külső, szakmai segítséget.

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. Feladat

Térképezze fel a tervezési munkájához adott, (vagy fiktív) kivitelezőnél a rendelkezésre álló alapanyagok színmintáit és a témához kapcsolódó, a feladatnak megfelelő aktuális szintrendeket!

2. Feladat

Tanulmányozza az adott (vagy fiktív) megrendelő cég termékkínálatát, és a kereskedelemben kapható hasonló témájú, funkciójú cikkek választékát! Kérjen katalógusokat, látogasson el a mintaboltokba, bemutatótermekbe, fotózzon, gyűjtsön anyagot az internet segítségével!

3. Feladat

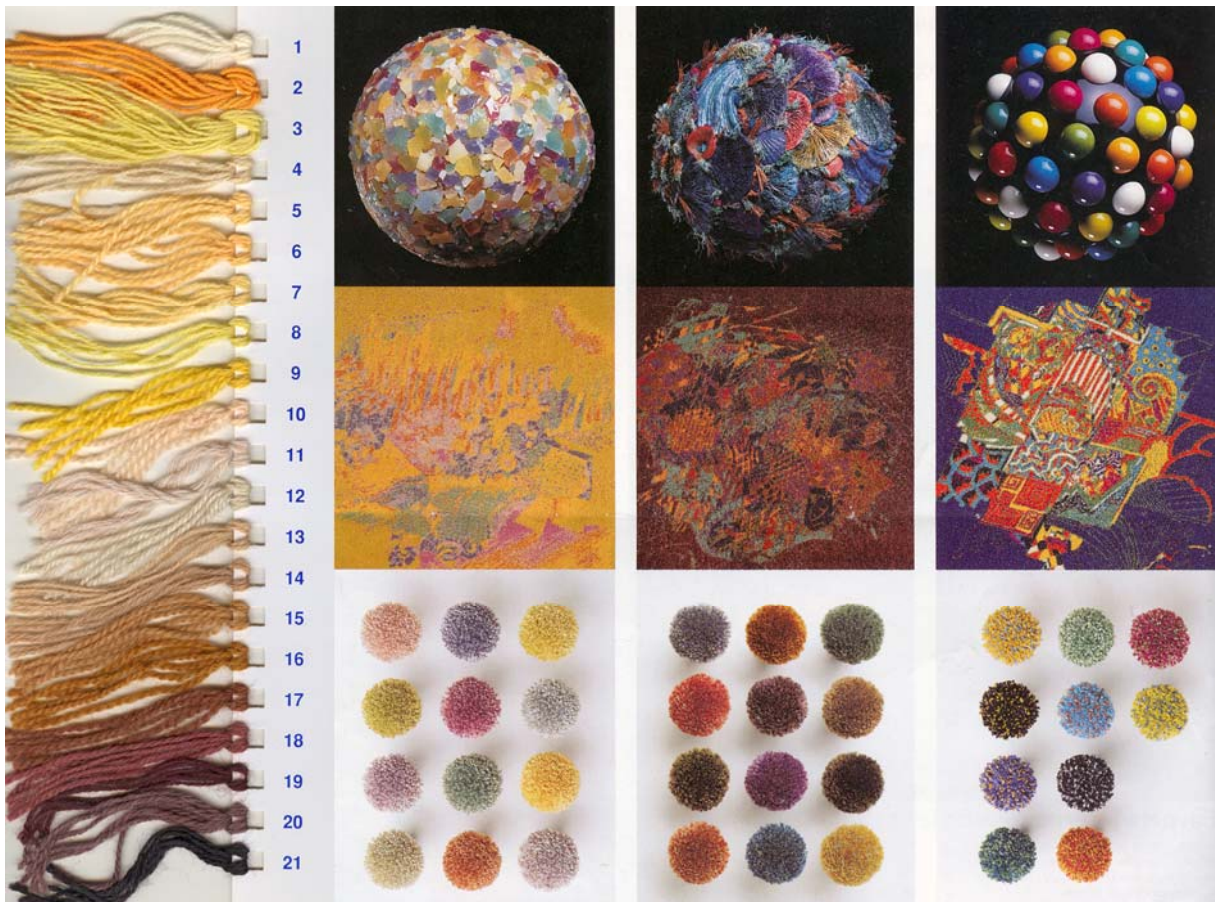
Készítsen hangulati gyűjtést A3-as méretben a tervezési munkájához! Alkalmazhat kollázs, vagy montázs technikát szabadkézzel és számítógépes képszerkesztő programokkal is.

4. Feladat

Keressen példákat újfajta anyagtársításokra, faktúrákra, gyűjtsön, kísérletezzen, majd rendszerezze tapasztalatait!

MEGOLDÁSOK

1. feladat

32. ábra. Egy példa a sok lehetséges közül: Gyűjtés szőnyegtervezéshez – Balra: A megrendelő által átadott gyapjúfonal-színminták egy részlete – Jobbra: A "Domotex" szakvásáron (Németország) bemutatott európai szőnyeg-trend katalógus részlete (1996.)³²

Tervezésnél a trend-előjelzéseket fontos tanulmányozni, de a neves szakvásárokon (pl. a hannoveri "Domotex", a frankfurti "Heimtextil, vagy a milánói "Star") kiállított gazdag választékból nem minden követendő példa, mivel a jó ízlésű termékek mellett sajnos a giccs, a dilettantizmus is helyet kap.

A jó tervezőnek nem kell a divatot kritikátlanul követnie, még akkor sem, ha a piac látszólag ezt követeli meg!

³² Forrás: Domotex szőnyeg-trend katalógus 1996.

2. Feladat

33. ábra. Példa a meglévő kínálat gyűjtéséből: Balra: Az adott, vagy fiktív gyártó cég, (a megbízó) választékából két szőnyeg – Jobbra: A kereskedelmi forgalomban kapható szőnyegek közül ízelítő³³

³³ Forrás: Teppich–Siegel katalógus 90-es évek
IKEA katalógus 2010. (238. oldal)

3. Feladat

34. ábra. Egy példa a hangulati gyűjtésre a későbbi színek és faktúrák kialakításához³⁴

4. Feladat

35. ábra. Gyűjtés és kísérletezés újfajta anyagok társítására, újfajta faktúrák kialakítására – hagyományos pamutláncon, hagyományos csomózott szőnyegszövési technikával maradék gyapjúfonalak, vágott filcshalagok, tülldarabok és műanyagzsinórok felhasználásával. Egyúttal példa az anyagok újrahasznosítására, a környezettudatos gondolkodásmódra is.³⁵

³⁴ Forrás: Kollázs a Lakáskultúra egy régebbi számának lapjaiból

³⁵ Forrás: Diákmunka – Soós Réka – Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola 2010.

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

A gödöllői szőnyeg 100 éve – Gödöllői Városi Múzeum 2007.

Albert Skira: La peinture préhistorique Lascaux ou la naissance de l'art – SKIRA 1955

A Magyar Iparművészet az ezredfordulón – Magyar Művészeti Akadémia Alapítvány 2003.

Nicholas Barnard: A szép otthon díszítésének könyve – Officina Nova 1995.

Castiglione László: Pompeji Herculaneum – Gondolat – Magyar Helikon 1979.

Henry de Morant: Az iparművészet története – Corvina Kiadó 1976.

E. H. Gombrich: A művészet története – Gondolat Kiadó 1975.

Wilhelm Braun-Feldweg: Ipar és Forma – Corvina Kiadó 1978.

Form aus Finnland 1987. C. G. Tollet Helsinki. Finnland

Hofer Tamás és Fél Edit: A magyar nép művészete – Corvina Kiadó 1975.

Karattur Katalin egyéni katalógusa – 2006.

Linda O'Keffe: Cipők – Vince Kiadó 2001.

Magyar Néprajzi Lexikon – Akadémiai Kiadó – Budapest 1977.

Maria Longhena – Walter Alva: Az ősi Peru – Officina '96 Kiadó

P. Brestyánszky Ilona: Ismerjük meg a kerámiát – Gondolat, Budapest 1976.

Református templomok Magyarországon – Hegyi & Társa Kiadó 1992.

Szenes Zsuzsa: Kelmék és hímzések – Corvina Kiadó 1974.

http://hu.wikipedia.org/wiki/William_Morris

<http://hu.wikipedia.org/wiki/Bauhaus>

<http://hu.wikipedia.org/wiki/Hacilar>

<http://hu.wikipedia.org/wiki/Thonet>

<http://hu.wikipedia.org/wiki/Rubik-kocka>

http://hu.wikipedia.org/wiki/Bayeux-i_kárpit

http://hu.wikipedia.org/wiki/Art_deco

AJÁNLOTT IRODALOM

Henry de Morant: Az iparművészet története – Corvina Kiadó 1976.

Erney Gyula: Design. Tervezéselmélet és termékformálás (Dialóg–Campus 2000.)

MUNKANYAG

A(z) 0982–06 modul 009–es szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
54 211 01 0000 00 00	Alkalmazott fotográfus
54 211 02 0000 00 00	Bőrműves
54 211 03 0000 00 00	Bútorműves
54 211 04 0000 00 00	Dekoratór
54 211 05 0000 00 00	Díszlet- és jelmeztervező asszisztens
54 211 06 0000 00 00	Díszműkovács
54 211 07 0000 00 00	Dívat- és stílustervező
54 211 08 0010 54 01	Általános festő
54 211 08 0010 54 02	Díszítő festő
54 211 09 0010 54 01	Alkalmazott grafikus
54 211 09 0010 54 02	Képgrafikus
54 211 10 0000 00 00	Keramikus
54 211 11 0000 00 00	Könyvműves
54 213 03 0000 00 00	Mozgóképi animációkészítő
54 213 03 0100 31 01	Animációs film-rajzoló
54 211 13 0010 54 01	Aranyműves
54 211 13 0010 54 02	Cizellőr
54 211 13 0010 54 03	Drágakőfoglaló
54 211 13 0010 54 04	Ezüstműves
54 211 13 0010 54 05	Fémműves
54 211 13 0010 54 06	Lánckészítő
54 211 14 0000 00 00	Porcelánfestő és -tervező asszisztens
54 211 15 0010 54 01	Bronzműves és szoboröntő
54 211 15 0010 54 02	Díszítő szobrász
54 211 15 0010 54 03	Kőszobrász
54 211 16 0010 54 01	Kézinyomó
54 211 16 0010 54 02	Kéziszövő
54 211 16 0010 54 03	Kézműves
54 211 16 0010 54 04	Textilrajzoló és modelltervező asszisztens
54 211 17 0000 00 00	Üvegműves
54 211 18 0000 00 00	Zománcműves
52 214 01 0000 00 00	Lakberendező

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:

6 óra

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató